

HELP, MIJN PAARD HOEST

Hoesten is een waarschuwing dat er iets mis is. Soms speelt er een acuut probleem, maar meestal is hoesten chronisch. Het hangt ook vaak samen met de omgeving.

TEKST **MARIANNE SLOET EN CORNÉLIE WESTERMANN**
FOTO **FRANK SORGE**

Paarden kunnen griep krijgen, net als mensen, en de oorzaak voor die griep is doorgaans een virus. In Nederland is dat meestal een relatief onschuldig griepvirus en niet het echte influenza-virus. Een griep begint vaak met lusteloosheid en niet willen eten. Als het paard wordt getemperatuurde - dat kan met een gewone mensen thermometer (zie Paard&Sport januari 2014) - dan is de temperatuur vaak (sterk) verhoogd. De normale temperatuur van een paard is 37,5-38,0°C, maar bij griep kan dat snel 39,5-40,5°C zijn. Hierbij heeft het paard vaak een vieze neus (variërend van troebel waterig tot echt slijm) en dikke benen. Tegelijkertijd of één of enkele dagen later begint het paard te hoesten.

GOED VACCINEREN

Echte influenza komt gelukkig maar weinig voor in Nederland. Dit kan echter veranderen als mensen hun paarden en pony's minder of niet meer laten vaccineren. Dat is verkeerde zuinigheid. Een goede basisvaccinatie van drie vaccinaties is echt heel belangrijk: de eerste op een leeftijd van ongeveer 6 maanden, de tweede 21-92 dagen later en de

derde ongeveer 6 maanden na de tweede. Dit is ook afhankelijk van het advies van de fabrikant van het vaccin. Daarnaast moet je de vaccinatie elk jaar herhalen en voor internationale FEI-wedstrijden tweemaal per jaar.

VERSPREIDING

Griepvirussen verspreiden zich via de kleine vochtdruppeltjes die de besmette patiënt uithoest. Deze kleine, doorgaans niet zichtbare, druppeltjes kunnen met name binnen 20-30 meter afstand een ander paard besmetten. De besmetting kan ook indirect doordat neusuitvoeiing, waarin vaak veel virusdeeltjes zitten, via handen of emmers naar een ander paard wordt overgebracht. Het virus kan op muren en in voerbakken en emmers 2-3 dagen besmettelijk blijven.

BEHANDELING GRIEP

Virussen zijn bij paarden, net als bij mensen, niet echt te behandelen. Wel moet het zieke dier zo goed mogelijk worden verzorgd en eventueel door de dierenarts worden behandeld met koortswerende en ontstekingsremmende middelen. Met name het influenzavirus beschadigt de bovenste laag van het neusslijmvlies en de slijmvliesbekleding van de luchtpijp en de kleinere luchtwegen in de longen. Daarin kan zich veel slijm ophopen. Daarom geeft de dierenarts soms ook middelen die het slijm oplossen en maken dat het paard het beter en makkelijker ophoest. Het herstel van een griep kan 2-4 weken duren en soms langer. Een enkele keer, met name bij paarden met een slechte afweer, kunnen bacteriën meespelen en kan het paard een echte longontsteking ontwikkelen. In zulke gevallen behandelt de dierenarts met antibiotica.

**Bij hoesten
speelt soms
een acuut
probleem,
maar meestal
is het
chronisch**

HOESTEN ZONDER ALGEMEEN ZIEK ZIJN

Naast hoesten als gevolg van griep kan een paard gaan hoesten als gevolg van iets afwijkends in de keel of door irritatie van de luchtwegen. Het begin van die irritatie kan een verkoudheid zijn geweest, maar ook paarden die nooit verkouden zijn geweest, ontwikkelen soms chronisch hoesten. Dit hoesten is meestal het gevolg van een chronische irritatie van de luchtpijp en de diepere luchtwegen. Dit werd vroeger wel 'chronische bronchitis' genoemd, maar die term is eigenlijk niet helemaal juist. De internationale veterinaire wereld deelt dit chronisch hoesten nu in twee ziektebeelden in: IAD (*inflammatory airway disease*) en RAO (*recurrent airway obstruction*).

VOORSTE OF DIEPERE LUCHTWEGEN

Hoesten veroorzaakt soms problemen in de neusgangen en de keel. Daarom zal een dierenarts, zeker als het paard ook een bijgeluid maakt, vaak een endoscopie van de voorste luchtwegen (laten) maken. Bij endoscopie kijkt de dierenarts met een flexibele slang met cameraatje in de neus en keel. Als er in de voorste luchtwegen geen problemen zijn, zal het hoesten vaak het gevolg zijn van problemen dieper in de luchtwegen en dat gaat vaak gepaard met slijmophoping in de luchtpijp.

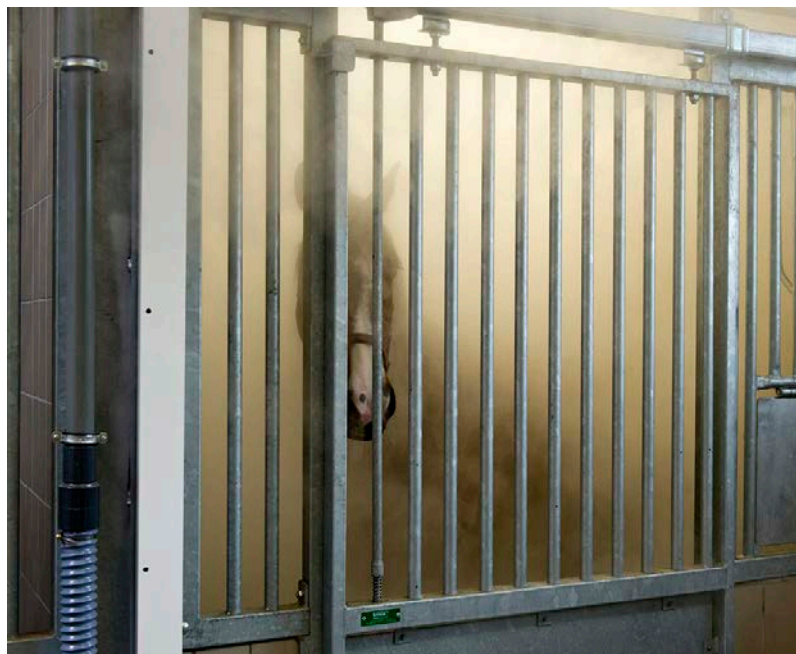
BAL

Tijdens een spoeling van de diepere luchtwegen, een BAL (broncho-alveolaire lavage), kan vloeistof worden verzameld. Deze vloeistof wordt gecentrifugeerd met een speciale centrifuge en daarna onder de microscoop beoordeeld, waarbij ook de verschillende typen cellen worden geteld. Zo kan onderscheid worden gemaakt tussen IAD en RAO en kunnen allergieën en enkele andere aandoeningen worden vastgesteld.

Welke medicamenten de beste keuze voor een behandeling zijn, kan een dierenarts aan de hand van de uitslagen van een BAL bepalen.

BEHANDELING

Hoewel de oorzaak voor chronisch hoesten verschillend kan zijn (en dat kan dus door middel van een endoscopie en/of een BAL worden onderzocht) is het belangrijkste onderdeel van de behandeling doorgaans het aanpassen van de omgeving van het paard. Vrij zijn van stof en allerlei schimmelsporen is erg belangrijk en daarbij is de omgeving tot 1-2 meter afstand van de neus het belangrijkste. Vooral hooi, en in wat mindere mate stro, spelen een belangrijke rol bij het in stand houden van de irritatie van de luchtpijp en de kleinere vertakkingen.

UNIVERSITEITSKLINIEK VOOR PAARDEN

Een paard met chronisch hoesten kan dus het beste goed nat gemaakt of gestoomd hooi of beter nog kuil krijgen van de vloer en niet uit een ruif. Verder is het beter om het paard op zaagsel of papiersnippers te zetten dan op stro. Weidegang is helemaal ideaal. Een buitenbox doet ook veel goeds.

DAMPBOX

Sommige paarden hebben zo'n uitgebreide slijmophoping dat zij wat extra hulp nodig hebben om de luchtwegen weer schoon te krijgen. Daarvoor kan het paard worden 'gedamp't'. Dit kan met een masker, maar veel makkelijker is een dampbox (zie Paard&Sport juni 2013). Het paard staat minimaal een uur in een box vol zoutwaterdamp. De waterdamp weekt het ingedroogde slijm in de luchtpijp en de kleinere luchtwegen los. Na het uur in de dampbox gaat het paard een half uur tot een uur in de stapmolen (los lopend) en kan het alle losgekomen slijm makkelijk uithoesten. Na een kuur van 2 weken zijn de meeste paarden flink opgeknapt. Een dampboxkuur kan, afhankelijk van hoe het paard eerder is behandeld, met medicijnen worden ondersteund.

OP TIJD INGRIJPEN

Hoesten is een belangrijk symptoom waar altijd aandacht aan moet worden besteed. Overleg met je dierenarts als jouw paard hoest. Uit het klinische onderzoek wordt dan duidelijk wat er aan de hand is en soms is aanvullend onderzoek zoals endoscopie, een BAL en/of een drukmeting nodig om een goede diagnose te stellen en een geschikte behandeling te kiezen. Zelf kun je al veel doen door het paard zo stofvrij mogelijk te houden en zo veel mogelijk weidegang te geven. Let daarbij wel op te dik worden en zand eten. U

Een paard in een dampbox net voor het sluiten van de roldeur. Als paarden hulp nodig hebben om de luchtwegen schoon te krijgen, kan een dampbox uitkomst bieden.

Een endoscopie geeft een goed beeld van de keel.

Prof. dr. Marianne Sloet (hoogleraar Equine Internal Medicine) en dr. Cornélie Westermann zijn beiden werkzaam als specialist Inwendige Ziekten Paard bij de Universiteitskliniek voor Paarden in Utrecht.
www.diergeneeskunde.nl